

Avgifter rammer matindustrien

Margaret Eide Hillestad er prosjektleder
Landbrukets Utredningskontor

Nationen 3. mars 2006

"Samlet sett er den norske nærings- og nytelsesmiddelindustrien er pålagt flere særavgifter enn i Sverige og Danmark."

Særavgiftene for næringsmiddelindustrien øker. Landbruk og samvirkebasert næringsmiddelindustri betalte 915 millioner kroner i avgifter til staten i 2005. Dette er en økning på 27 prosent i forhold til 2002.

Totalt er den norske nærings- og nytelsesmiddelindustrien pålagt flere særavgifter enn den tilsvarende industrien i Sverige og Danmark. I en nylig ferdigstilt rapport som er utarbeidet på oppdrag av den samvirkebaserte næringsmiddelindustrien har Landbrukets Utredningskontor forsøkt å gi et anslag på hvor store beløp det ble innbetalt i 2005. En tilsvarende oppgave ble gjort tidligere med 2002 som utgangspunkt.

Mattilsynet ble opprettet 1. januar 2004. Det har et ansvar for å føre tilsyn med maten fra jord til bord. I forbindelse med opprettelsen av Mattilsynet ble det i statsbudsjettet for 2004 innført en ny modell for innkreving av gebyrer og avgifter i matforvaltningen. Mattilsynet finansieres av avgifter og gebyrer. Avgiftene fastsettes for å dekke Mattilsynets kostnader knyttet ved tilsyn og kontroll, mens gebyrene skal dekke Mattilsynets kostnader i forbindelse med særskilte ytelser. Tidligere var tilsyns- og kontrollordningen spredt på flere offentlige organer med ulik finansiering.

Avgifter er indirekte skatter som pålegges ved innenlandsk omsetning og import av varer og tjenester. En avgift kan være generell, slik som merverdiavgiften, eller den kan gjelde kun visse varer og tjenester, kalt særavgifter. Avgifter kan også pålegges enkelte varer som innføres til Norge fra utlandet. Dette kalles tollavgifter.

I 2005 stod næringsmiddelavgifter for 38 prosent av totale innbetalte avgifter fra landbruk og samvirkebasert næringsmiddelindustri (SNI). Dette er et annet bilde enn i 2002 hvor diesel, fyringsolje og smøreolje stod for størstedelen av innbetalte avgifter fra landbruk og SNI.

Av næringsmiddelavgifter som betales inn til staten av landbruk og næringsmiddelindustrien, utgjør matproduksjonsavgift og kjøttkontrollgebyr hovedtyngden. Matproduksjonsavgiften er en avgift som skal betales til staten av alle næringsmidler, med unntak av vann. Det skal betales matproduksjonsavgift på norskproduserte råvarer som skal nyttes til næringsmidler. Importører av næringsmidler, halvfabrikata og råvarer som skal nyttes til næringsmidler, plikter også å betale matproduksjonsavgift.

Kjøttkontrollgebyret skal finansiere tilsyn og kjøttkontroll etter matloven og erstatter den gamle kjøttkontrollavgiften. For å få en mer korrekt oversikt over omfanget av hva som skal finansieres gjennom gebyr og hva som er ren avgift, vil en del av de aktiviteter som tidligere

ble finansiert over kjøttkontrollgebyret bli overført til matproduksjonsavgiften for 2006. Kjøttkontrollavgiften gav en inntekt til staten i 2005 på 97,8 millioner kroner, hvorav 93 prosent kommer fra SNI.

Stortinget har for 2006 vedtatt å senke matproduksjonsavgiften med seks prosent. Matproduksjonsavgiften utgjorde i 2005 for landbruk og SNI 170 millioner kroner. Fra 1. januar 2006 er det foretatt en utvidelse av grunnlaget for beregning av matproduksjonsavgiften i forbindelse med omdefinering av kjøttkontrollgebyret. Det er ikke klart hvor mye dette vil utgjøre for SNI i 2006.

Noe som gir økt avgiftsbelastning for landbruk og SNI er for eksempel at Stortinget for 2006 har vedtatt en økning i merverdiavgiftssatsen på matvarer. Dette forventes å gi økte inntekter til staten på om lag 1.250 millioner kroner for 2006. Den vedtatte økningen i emballasjeavgiften for 2006, vil gi staten 490 millioner kroner mer. Det er en økning på 54 prosent fra 2005. I tillegg har Stortinget vedtatt økning i motorvognavgiftene, dieselavgift, og sjokolade- og sukkeravgift.

Andre rapporter om det samme tema viser at samlet sett er den norske nærings- og nytelsesmiddelindustrien pålagt flere særavgifter enn i Sverige og Danmark, men at avgiftstrykket varierer mye fra land til land. Flere rapporter framhever ulikheter i avgiftsnivå og regelverk som en del forklaring på forskjeller i prisnivå på matvarer internt i Norden og mellom Norden og EU før den siste utvidelsen.

I en situasjon hvor konkurransen fra utlandet øker vil en økning i særavgifter som rettes kun mot innenlandske produsenter, forverre situasjonen for norsk landbruk og samvirkebasert næringsmiddelindustri.